

TĂNG CƯỜNG THU HÚT ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP NƯỚC NGOÀI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH ĐỊNH TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

Hà Thanh Việt*

Là 1 trong 5 tỉnh của Vùng kinh tế trọng điểm miền Trung, Bình Định được biết đến với các lợi thế đặc thù về vị trí chiến lược, nguồn nhân lực dồi dào, hệ thống cảng biển nước sâu, sân bay, quốc lộ... Với những lợi thế đó, tỉnh Bình Định hoàn toàn có cơ sở tăng tốc thu hút Đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) để phát triển địa phương. Tuy nhiên, trong thời gian vừa qua, vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Bình Định vẫn ở mức khá khiêm tốn so với tiềm năng của Tỉnh. Bên cạnh các lý do như cơ sở hạ tầng, nguồn nhân lực, nguồn nguyên liệu thì các cơ chế, chính sách áp dụng đối với các nhà đầu tư cũng là một trong những nhân tố quyết định đến sự lựa chọn của các nhà đầu tư khi quyết định đầu tư vào Bình Định. Trong bài viết này, tác giả sẽ phân tích về các cơ chế chính sách cụ thể hiện đang áp dụng đối với các nhà đầu tư và các hoạt động đầu tư tại Bình Định, tìm ra các hạn chế trong các chính sách thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Tỉnh thời gian qua và đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm đổi mới cơ chế chính sách, góp phần làm tăng lượng vốn và hiệu quả các dự án đầu tư trực tiếp từ nước ngoài vào Bình Định trong thời gian tới.

1. Các biện pháp thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài của Bình Định

Bình Định nằm ở trung tâm của trục Bắc - Nam (trên cả 3 tuyến Quốc lộ 1A, đường sắt xuyên Việt và đường hàng không nội địa), là cửa ngõ ra biển gần nhất và thuận lợi nhất của Tây Nguyên, nam Lào, đông bắc

Campuchia và Thái Lan (bằng cảng biển quốc tế Quy Nhơn và Quốc lộ 19). Với sân bay Phù Cát, việc đi lại giữa Bình Định với Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh chỉ mất trên 1 giờ. Bên cạnh lợi thế về vị trí chiến lược rất quan trọng là cửa ngõ ra biển của Tây nguyên, giàu tiềm năng phát triển các ngành kinh tế biển, du lịch, Bình Định còn có Nhơn Hội - Khu kinh tế trọng điểm với hệ thống cảng biển nước sâu giữ vai trò trụ cột trong đẩy mạnh thu hút đầu tư. Thực tế thời gian qua, trong bài toán về thúc đẩy phát triển tỉnh Bình Định, Chính quyền địa phương đã đề ra các giải pháp để thực hiện các chính sách thu hút đầu tư nói chung trong đó có chính sách thu hút FDI. Một số biện pháp cơ bản hiện đang được áp dụng có thể kể đến như :

Ưu đãi đầu tư: Bình Định đảm bảo thực hiện đúng quy định của Chính phủ về ưu đãi đầu tư về giá đất, tiền thuê đất, thuế thu nhập doanh nghiệp và các ưu đãi khác. Áp dụng mức giá thấp nhất trong khung giá cho thuê đất, mặt nước (sông, đầm, hồ), mặt biển theo quy định của Chính phủ.

Hỗ trợ đào tạo phát triển nguồn nhân lực: Tỉnh hỗ trợ tối thiểu 50% kinh phí đào tạo nghề phổ thông cho các doanh nghiệp để đào tạo công nhân kỹ thuật, nâng cao trình độ chuyên môn, tay nghề cho lao động là người của địa phương có hợp đồng dài hạn tại các dự án đầu tư trên địa bàn Tỉnh.

Hỗ trợ xúc tiến thương mại: Nhà đầu tư được hỗ trợ một phần kinh phí tham gia hội chợ triển lãm để tiếp cận, khai thác mở rộng thị trường trong và ngoài nước theo danh mục

* Hà Thanh Việt, Tiến sĩ, Trường Đại học Quy Nhơn.

nhóm hàng, mặt hàng ban hành trong từng thời kỳ; hỗ trợ đăng ký nhãn hiệu, xây dựng thương hiệu; hỗ trợ thương xuất khẩu.

- *Hỗ trợ hạ tầng kỹ thuật*: Nhà đầu tư được cung cấp điện, nước (nơi có nhà máy nước) hoặc hỗ trợ xác định nguồn nước ngầm, xử lý nước thải, hỗ trợ cung cấp dịch vụ viễn thông đến hàng rào dự án đối với dự án trong Khu công nghiệp (KCN). Trong công tác giải phóng mặt bằng giao đất cho nhà đầu tư, tỉnh Bình Định có chủ trương giao đất sạch cho nhà đầu tư.

- *Hỗ trợ cung cấp thông tin*: Nhà đầu tư được hướng dẫn và cung cấp miễn phí các thông tin cần thiết để khảo sát và lập dự án đầu tư, trừ các chi phí bắt buộc theo luật định.

- *Khuyến khích xúc tiến đầu tư*: Tổ chức, cá nhân có thành tích trong việc xúc tiến đầu tư, vận động được nhà đầu tư nước ngoài vào Tỉnh đầu tư có hiệu quả thì ngoài việc được khen thưởng theo quy định hiện hành của Nhà nước, sẽ được ngân sách Tỉnh thưởng 0,2% so với tổng vốn thực hiện dự án.

Cải cách thủ tục hành chính: Tỉnh Bình Định đã xây dựng một hệ thống các quy định về thủ tục đầu tư với thời hạn cấp giấy chứng nhận đầu tư được rút ngắn hơn so với quy định. Tỉnh cũng cam kết thể hiện tinh thần trách nhiệm và hợp tác đối với mọi nhà đầu tư và không ngừng cải cách thủ tục hành chính để các dự án đầu tư vào Bình Định được hình thành và triển khai thuận lợi; Thực hiện cơ chế "một cửa, một đầu mối". Nhà đầu tư khi đầu tư vào tỉnh Bình Định, liên hệ trực tiếp với cơ quan đầu mối là Trung tâm Xúc tiến Đầu tư tỉnh Bình Định (thuộc Sở Kế hoạch và Đầu tư); hoặc Ban Quản lý Khu kinh tế (KKT) đối với các dự án trong KKT Nhơn Hội và các KCN để được hướng dẫn, giúp đỡ và giải quyết các thủ tục hình thành và triển khai thực hiện dự án theo đúng quy định của Nhà nước Việt Nam.

Ưu đãi đối với dự án thu hút vào KKT: Các dự án đầu tư vào KKT Nhơn Hội được

hưởng các ưu đãi áp dụng đối với địa bàn có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn. Tất cả các dự án đầu tư của các tổ chức và cá nhân trong nước và nước ngoài trong KKT Nhơn Hội được hưởng mức thuế suất thuế thu nhập doanh nghiệp 10% được áp dụng trong 15 năm, kể từ khi dự án đầu tư bắt đầu hoạt động kinh doanh và được miễn thuế thu nhập doanh nghiệp 4 năm, kể từ khi có thu nhập chịu thuế và giảm 50% số thuế phải nộp cho 9 năm tiếp theo; được hưởng các ưu đãi về các loại thuế khác áp dụng đối với địa bàn có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn theo quy định. Các dự án đầu tư sản xuất trong KKT Nhơn Hội của các tổ chức và cá nhân trong nước và nước ngoài được miễn thuế nhập khẩu đối với nguyên liệu sản xuất, vật tư, linh kiện và bán thành phẩm mà trong nước chưa sản xuất được hoặc sản xuất không đạt tiêu chuẩn chất lượng trong 05 năm, kể từ khi bắt đầu sản xuất. Giảm 50% thuế thu nhập cá nhân đối với người có thu nhập cao, kể cả người Việt Nam và người nước ngoài làm việc tại KKT Nhơn Hội. Ngoài ra, các dự án sau đây được hưởng thuế suất thuế thu nhập doanh nghiệp 10% trong suốt thời gian thực hiện dự án: a) Dự án thuộc các lĩnh vực công nghệ cao đáp ứng quy định tại khoản 2 Điều 5 của Quy chế khu công nghệ cao ban hành kèm theo Nghị định số 99/2003/NĐ-CP ngày 28 tháng 8 năm 2003 của Chính phủ; b) Dự án có quy mô lớn và có ý nghĩa quan trọng đối với phát triển ngành, lĩnh vực hoặc phát triển kinh tế xã hội của khu vực sau khi được Thủ tướng Chính phủ chấp thuận.

2. Hạn chế trong thu hút FDI của tỉnh Bình Định

Với sự nỗ lực lớn lao của mình, trong những năm qua, Bình Định đã thu hút được một lượng lớn vốn đầu tư phát triển và đã đạt tốc độ tăng trưởng GDP ở mức khá (bình quân giai đoạn 2006 - 2010 đạt 10,9% cao hơn mức bình quân của cả nước), đời sống người dân ngày càng được cải thiện. Tuy

nhien, FDI đến Bình Định ít hơn so với các địa phương khác trong khu vực. Tính đến nay Bình Định có 40 dự án FDI, tổng vốn: 621,475 triệu USD gồm 33 dự án 100% vốn nước ngoài và 7 dự án liên doanh hoặc có góp vốn giữa nhà đầu tư trong nước và nhà đầu tư nước ngoài. Trong KKT, KCN: 10 dự án, tổng vốn: 504,910 triệu USD; Ngoài KKT, KCN: 30 dự án, tổng vốn: 116,565 triệu USD.

Sự khiêm tốn trong số lượng dự án và số vốn đầu tư vào Bình Định nêu trên xuất phát từ nhiều nguyên nhân, trong đó một phần do các các giải pháp thu hút đầu tư của Bình Định không có điểm đặc biệt hơn so với các tỉnh trong khu vực duyên hải miền Trung và cả nước. Hơn nữa, việc thực hiện chính sách, đặc biệt là các chính sách về cơ sở hạ tầng, mặt bằng đầu tư; chính sách đào tạo nhân lực; thủ tục hành chính trong thực tế còn nhiều hạn chế, chưa thật sự hiệu quả... Cụ thể:

- Công tác giải tỏa đền bù, giao mặt bằng cho nhà đầu tư chậm. Sự đồng thuận của người dân chưa cao, nhiều yêu cầu về quyền lợi của người dân vượt quá quy định nhưng địa phương chưa có biện pháp giải quyết dứt điểm. Nhiều dự án công tác giao mặt bằng kéo dài làm ảnh hưởng đến tiến độ. Công tác chuẩn bị đầu tư và tiến độ triển khai thi công xây dựng các công trình hạ tầng kỹ thuật của KKT Nhơn Hội, KCN Phú Tài, KCN Long Mỹ chậm so với kế hoạch do những yếu kém trong công tác tư vấn chuẩn bị đầu tư và quản lý thi công xây dựng.

Chưa có chiến lược xúc tiến đầu tư cụ thể nhằm vào các công ty lớn, kinh phí dành cho hoạt động xúc tiến đầu tư còn ít. Công tác xúc tiến đầu tư chưa thu hút được các dự án FDI lớn để có vai trò động lực lôi kéo các dự án vệ tinh. Chưa có sự ràng buộc chặt chẽ về mặt pháp lý đối với các nhà đầu tư để thúc đẩy tiến độ triển khai xây dựng các dự án theo cam kết. Chẳng hạn, năm 2006, Bình Định thu hút được một dự án 250 triệu USD,

nhưng sau 5 năm triển khai, vốn thực hiện của dự án này mới chỉ khoảng 4 triệu USD.

- Công tác cải cách hành chính (CCHC) chưa đáp ứng được yêu cầu của nhà đầu tư. Theo khảo sát của VCCI, năm 2009 ở Bình Định còn có doanh nghiệp phải chờ hơn 3 tháng để hoàn thành tất cả thủ tục để bắt đầu hoạt động; chỉ có 35,42% doanh nghiệp được hỏi trả lời rằng “số lần đi xin dấu và chữ ký của doanh nghiệp giảm sau khi thực hiện CCHC” và 48,44% trả lời “thủ tục giấy tờ giảm sau khi thực hiện CCHC”,...

Vấn đề đào tạo lao động chưa thật sự là thế mạnh của Bình Định trong hoạt động thu hút FDI. Theo khảo sát của VCCI công bố đầu năm 2010, trong số các doanh nghiệp được khảo sát: có 60,23% cho rằng giáo dục phổ thông ở Bình Định tốt hoặc rất tốt, chỉ có 41,9% doanh nghiệp cho rằng chất lượng dạy nghề tốt hoặc rất tốt và chỉ có 9,47% số lao động tốt nghiệp THCS trên tổng lực lượng lao động của Tỉnh.

3. Một số giải pháp nhằm tăng cường thu hút FDI vào Bình Định trong giai đoạn 2011 - 2015

Trong giai đoạn tới, để thu hút các nhà đầu tư trên khắp thế giới, ngoài việc tiếp tục thực hiện tốt các chính sách hiện có, Bình Định cần phải có những giải pháp đột phá. Theo ý kiến của tác giả, khâu đột phá để giải quyết bài toán thu hút FDI cần tập trung vào 3 nội dung quan trọng: phát triển cơ sở hạ tầng, phát triển nguồn nhân lực và cải cách thủ tục hành chính.

Phát triển cơ sở hạ tầng: Có thể nhận thấy tiềm năng đặc biệt của Bình Định gắn liền với biển, do đó phát triển kinh tế biển cần được coi là hướng ưu tiên hàng đầu. Cần tập trung xây dựng hệ thống cảng biển Nhơn Hội và nâng cấp cảng Quy Nhơn; nâng cấp các đường giao thông huyết mạch nối cảng với các KCN, KKT, các dự án công nghiệp lớn trong Tỉnh, các địa điểm du lịch,... Cần ưu

tiên những dự án hạ tầng giúp giảm thời gian và chi phí kinh doanh cho nhà đầu tư.

Vấn đề huy động vốn đầu tư cơ sở hạ tầng cần được đổi mới theo hướng khuyến khích sự tham gia của các doanh nghiệp, giảm dần tỷ lệ đầu tư từ ngân sách nhà nước. Chính quyền địa phương có các biện pháp hỗ trợ quản lý công trình và thu hồi vốn cho nhà đầu tư. Cùng với đổi mới phương thức huy động vốn là thực hiện cơ chế sử dụng vốn đầu tư để bảo đảm hiệu quả kinh tế, giảm thiểu thất thoát, lãng phí vốn. Trên cơ sở đó, Tỉnh cần nhất quán phương châm công khai, minh bạch trong đấu thầu, bằng hệ thống các tiêu chí khoa học để chọn được những nhà thầu đủ năng lực và đủ điều kiện thực hiện từng công trình.

Vấn đề đền bù giải phóng mặt bằng cần được đổi mới để giải quyết tình trạng chậm trễ và giá đền bù quá cao. Không nên áp dụng nguyên tắc đền bù theo giá thị trường, bởi giá thị trường biến động thường xuyên theo hướng gia tăng, thậm chí đột biến, làm cho nhiều công trình phải tăng thêm chi phí. Vấn đề căn bản là bảo đảm lợi ích chính đáng của người dân khi phải di dời chỗ ở để giải phóng mặt bằng, đồng thời bảo đảm lợi ích chung của địa phương và của cộng đồng. Vì vậy, chính quyền Tỉnh cần bảo đảm lợi ích của những người phải di dời chỗ ở theo nguyên tắc: đền bù chỗ ở mới có diện tích, tiện nghi tốt hơn chỗ ở cũ, có điều kiện giao thông thuận lợi, nếu cần thiết được đào tạo nghề nghiệp và ưu tiên có việc làm. Khi tiến hành đền bù, thì công khai cho dân biết, bảo đảm công bằng đối với những người di dời; thực hiện nghiêm minh: cùng một thời gian, định ra thời điểm tất cả phải di dời, không kéo dài, làm ảnh hưởng đến tiến độ xây dựng.

Phát triển nguồn nhân lực: Hiện nay có sự mất cân đối cả về số lượng và chất lượng giữa cung và cầu trên thị trường lao động ở tỉnh Bình Định. Đây là điều nghịch lý khi chi

phí nhân công thấp và nguồn lao động dồi dào được xem là một trong những lợi thế của Bình Định trong hoạt động thu hút FDI. Vấn đề này đòi hỏi sự quan tâm kịp thời của chính quyền địa phương nhằm cải thiện chất lượng nguồn lao động, giúp địa phương tăng sức hấp dẫn trong môi trường đầu tư, thu hút các doanh nghiệp FDI. Theo tác giả, thời gian tới để phát triển nguồn nhân lực, chính quyền tỉnh Bình Định cần có những chính sách phù hợp, cụ thể:

- Lãnh đạo Tỉnh cần xác định đào tạo nghề và phát triển nguồn nhân lực theo nhu cầu là hướng đi xuyên suốt trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội của Tỉnh;

- Xây dựng và thực hiện các biện pháp khuyến khích thu hút đầu tư xây dựng các trường dạy nghề gắn với phát triển khu công nghiệp, khu kinh tế; chính sách thu hút giáo viên giỏi cho các cơ sở giáo dục, đào tạo tại Tỉnh; khuyến khích thu hút đầu tư tư nhân vào lĩnh vực đào tạo;

Hỗ trợ chuyển đổi nghề và tạo việc làm đối với các đối tượng trong diện thu hồi đất sản xuất, di dời, giải tỏa trên địa bàn Tỉnh trên cơ sở khảo sát kỹ nhu cầu học nghề và nhu cầu chuyển đổi nghề nghiệp.

Cải cách hành chính: Công tác cải cách hành chính cần được quan tâm, chú trọng và xác định đây là đòn bẩy để quảng bá, thu hút, kêu gọi các nhà đầu tư trực tiếp nước ngoài đến tỉnh Bình Định trong thời gian tới. Tiếp tục hoàn thiện cơ chế “một cửa” quy trình cấp Giấy chứng nhận đầu tư theo mô hình ISO. Công khai các qui trình thủ tục, rút ngắn thời gian cho thuê đất, hỗ trợ pháp luật, chính sách ưu đãi đầu tư,.. Công tác CCHC, thu hút FDI giai đoạn tới không chỉ tập trung vào những thủ tục ban đầu như: đăng ký, cấp giấy phép kinh doanh mà cần tập trung đi vào chiều sâu, giúp các doanh nghiệp FDI chọn lĩnh vực đầu tư và có phương án kinh doanh hiệu quả.

Sở Kế hoạch & Đầu tư và Ban Quản lý Khu kinh tế Tỉnh chủ động phối hợp với các sở, ngành chức năng tiến hành các thủ tục đăng ký kinh doanh và cấp phép đầu tư, tạo thuận lợi nhất cho các nhà đầu tư. Đồng thời, cần triển khai thực hiện tư vấn, trợ giúp doanh nghiệp trong suốt quá trình đăng ký, lựa chọn lĩnh vực đầu tư và xây dựng phương án sản xuất kinh doanh phù hợp nếu doanh nghiệp có nhu cầu. Hoạt động tư vấn nên bắt đầu từ việc thông tin, định hướng, giúp các doanh nghiệp và nhà đầu tư tìm hiểu, lựa chọn được lĩnh vực đầu tư, sản xuất kinh doanh phù hợp. Hướng họ quan tâm đến các lĩnh vực có nhiều tiềm năng trên địa bàn mà chưa được đầu tư nhiều, như: thủy sản, du lịch, dịch vụ hàng hải, kho trung chuyển hàng hóa bằng đường thủy và đường bộ,...

Hiện đại hóa nền hành chính, thực hiện việc giao nhận tài liệu trên hệ thống thông tin điện tử, giảm chi phí in ấn, phôtô tài liệu. Liên tục rà soát các thủ tục hành chính, tập trung vào thủ tục về đăng ký kinh doanh và cấp phép đầu tư. Lấy ý kiến phản hồi từ các doanh nghiệp và rà soát thủ tục nào chưa đầy đủ, không hợp lý sẽ đề nghị thay thế, sửa đổi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban Quản lý Khu kinh tế Bình Định, *Báo cáo đánh giá tình hình thực hiện nhiệm vụ 5 năm 2006 - 2010 và phương hướng, nhiệm vụ xây dựng, phát triển Khu Kinh tế, Khu công nghiệp giai đoạn 2011 - 2015*.
- Hà Thanh Việt (2008), *Đầu tư trực tiếp nước ngoài trên địa bàn Duyên hải miền Trung Việt Nam*, Nhà xuất bản Đại học Kinh tế Quốc dân, Hà Nội, 8/2008.
- Quyết định số 25/2005/QĐ-UB ngày 07/02/2005 của UBND tỉnh Bình Định về việc Quy định một số chính sách khuyến khích đầu tư trực tiếp nước ngoài trên địa bàn tỉnh Bình Định.
- Quyết định số 54/2009/QĐ-TTg ngày 14 tháng 4 năm 2009 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế xã hội tỉnh Bình Định đến năm 2020.
- www.pcvietnam.org, “Chi số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh Việt Nam năm 2009”.
- Michael E. Porter (2008), *Lợi thế cạnh tranh quốc gia*, Nhà xuất bản trẻ, Người dịch: Nguyễn Ngọc Toàn, Lương Ngọc Hà, Nguyễn Quế Nga, Lê Thanh Hải.